

37/2010

Edunvalvojen valvonnan ajanmukaistaminen

Lausuntotiivistelmä

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Edunvalvojen valvonnan ajanmukaistaminen

Lausuntotiivistelmä

30.4.2010

Julkaisun nimi	Edunvalvojen valvonnan ajanmukaistaminen Lausuntotiivistelmä		
Tekijä	Sanna Mustasaari		
Oikeusministeriön julkaisu	Mietintöjä ja lausuntoja	Sarjanumero	37/2010
OSKARI numero	OM 12/41/2009	HARE numero	OM034:00/2009
ISSN-L	1798-7091		
ISSN (nid.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (nid.)	978-952-466-464-6	ISBN (PDF)	978-952-466-511-7
Asia- ja avainsanat	edunvalvonta, holhoustoimi, tilivelvollisuus, holhousasioiden rekisteri, maistraatit		
Tiivistelmä	<p>Edunvalvojen toiminnan valvonnan ajanmukaistamista käsitelleestä työryhmämietinnöstä saatiin lausunnot yhteensä 26 viranomaiselta ja yhteisöltä.</p> <p>Työryhmä ehdotti mietinnössään edunvalvojan tilivelvollisuuden keventämismahdollisuuksien lisäämistä edunvalvojalle myönnettävillä helpotuksilla ja tilikauden pidentämisellä. Lisäksi työryhmä ehdotti, että holhousviranomaisen tarkastusvelvollisuutta rajattaisiin määrittelemällä hyvä tarkastustapa ja mahdollistamalla tilien yleispiirteisempi tarkastaminen. Lähes kaikki lausunnonantajat kannattivat ehdotettuja muutoksia.</p> <p>Työryhmä ehdotti myös, että edunvalvonnan tarpeen määräaikaisselvityksistä luovuttaisiin tilanteissa, joissa on selvää, ettei edunvalvonnan tarpeessa tapahdu muutoksia. Kukaan lausunnonantajista ei vastustanut ehdotettua muutosta.</p> <p>Lähes kaikki lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti työryhmän ehdotukseen alaikäisten edunvalvonnan rekisteriin merkitsemisen alarajan nostamisesta ja rekisteristä poistamisen mahdollistamisesta.</p> <p>Kriittisimmin lausunnonantajat suhtautuivat työryhmän ehdotukseen holhousviranomaisen vahingonkorvausvastuusta tilanteessa, jossa edunvalvottavalle on aiheutunut vahinkoa tilin yleispiirteisestä tarkastuksesta.</p> <p>Osa lausunnonantajista esitti lisäksi, että esimerkiksi alaikäisten edunvalvontaa koskevia erityiskysymyksiä olisi tullut käsitellä työryhmämietintöä laajemmin.</p>		

30.4.2010

Publikationens titel	Tidsenligare tillsyn över intressebevakare Sammandrag av utlåtandena		
Författare	Sanna Mustasaari		
Justitieministeriets publikation	Betänkanden och utlåtanden	Serienummer	37/2010
OSKARI nummer	JM 12/41/2009	HARE nummer	JM034:00/2009
ISSN-L	1798-7091		
ISSN (häft.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (häft.)	978-952-466-464-6	ISBN (PDF)	978-952-466-511-7
Sak- och nyckelord	förmyndarverksamhet, intressebevakning, redovisningsskyldighet, magistrater, registret över förmyndarskapsärenden		
Referat	<p>Arbetsgruppsbetänkandet om tidsenligare tillsyn över intressebevakare kommenterades av sammanlagt 26 myndigheter och organ.</p> <p>Arbetsgruppen föreslog lättnader i intressebevakarnas redovisningsskyldighet och längre redovisningsperiod i vissa fall. Dessutom föreslog arbetsgruppen att förmyndarmyndighetens revisionsskyldighet begränsas genom att god revisionsred definieras och genom att förmyndarmyndigheten ges möjlighet att granska årsredovisningen mer allmänt. Nästan alla remissinstanser understödde förslaget.</p> <p>Arbetsgruppen föreslog också att tidsbunden utredning om fortsatt behov av intressebevakning ska frångås när det är uppenbart att behovet av intressebevakning är bestående. Ingen av remissinstanserna motsatte sig förslaget.</p> <p>Så gott som alla remissinstanser förhöll sig positivt till förslaget om att minimivärdet på egendom som utgör en förutsättning för registrering av intressebevakning för minderåriga höjs och att det blir möjligt att avföra intressebevakaruppdrag från registret.</p> <p>Den största kritiken riktades mot förslaget om förmyndarmyndighetens skadeståndsansvar i en situation då klienten har orsakats skada på grund av en mer allmän revision.</p> <p>Dessutom ansåg en del av remissinstanserna att t.ex. specialfrågor som gäller intressebevakning för minderåriga borde ha behandlats mer omfattande i betänkandet än vad som nu är fallet.</p>		

SISÄLLYS

JOHDANTO.....	9
1 YHTEENVETO LAUSUNNOISTA.....	10
2 KANNANOTOT ASIAKOHDITTAIN.....	11
2.1 Sääntelyn tarpeellisuus ja tarkoituksenmukaisuus.....	11
2.2 Eesityksen vaikutukset.....	12
2.2.1 Viranomaisten voimavaroihin.....	12
2.2.2 Vaikutukset päämiesten oikeusturvaan.....	13
2.2.3 Muut vaikutukset.....	13
2.3 Pykäläkohtaiset kannanotot.....	14
2.3.1 Määräaikaisselvitykset (HolhL 17 b §).....	14
2.3.2 Edunvalvojan palkkio (HolhL 44 §).....	15
2.3.3 Omaisuusluettelon laatimiselle säädetyn määräajan pidentäminen ja vuositilivelvollisuuden siirtäminen seuraavan tilin yhteyteen (HolhL 48 ja 51 §).....	16
2.3.4 Edunvalvojan vapauttaminen toistaiseksi tai määräajaksi velvollisuudesta antaa vuositili ja tilikauden pidentäminen (HolhL 53 §).....	16
2.3.5 Tilin yleispiirteisyys (HolhL 55 §).....	18
2.3.6 Holhousviranomaisen tarkastusvelvollisuus (HolhL 56 §).....	18
2.3.7 Holhousviranomaisen vahingonkorvausvastuu (HolhL 56 a §).....	20
2.3.8 Edunvalvojan ilmoitusvelvollisuus kuolinpesän omaisuuden luovuttamisesta (HolhL 59 §).....	20
2.3.9 Vähäisen omaisuuden alaraja (HolhL 66 § ja HolhA 4 §).....	21
2.3.10 Alaikäisen edunvalvonnan poistaminen holhousasioiden rekisteristä (HolhL 66 a §).....	22
2.3.11 Henkilökohtainen kuuleminen virka-apuna (HolhL 86 §).....	22
2.3.12 Esteellisyys (holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 §).....	23
2.4 Lausunnonantajien muita huomioita.....	24
2.4.1 Alaikäisten edunvalvonnan erityiskysymykset.....	24
2.4.2 Edunvalvojan ammattitaito ja sopivuus tehtävään.....	25
2.4.3 YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus.....	26
2.4.4 Muuta.....	26
LIITE: Luettelo pyydettyistä ja saapuneista lausunnoista.....	28

JOHDANTO

Oikeusministeriö asetti 20 päivänä elokuuta 2009 työryhmän selvittämään holhousasioihin ja edunvalvontaan liittyviä muutos- ja kehittämistarpeita. Työryhmän tehtävänä oli selvittää holhoustoimesta annetun lain (442/1999, HolhL) ja edunvalvontapalveluiden järjestämisestä annetun lain (575/2008) muutos- ja kehittämistarpeet erityisesti siltä kannalta, voitaisiinko tilintarkastuksen kuormittavuutta ja edunvalvojen vuositilin tekemiseen liittyviä velvoitteita keventää edunvalvonnassa olevien henkilöiden oikeusturvan vaarantumatta, ovatko oikeusministeriön holhoustointia koskevat tehtävät ongelmita yhteen sovitettavissa ja onko holhoustoimilain viimeaikaisessa soveltamiskäytännössä ilmennyt lakimuutoksia edellyttäviä soveltamisongelmia.

Uusi laki holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009, ja edunvalvontapalveluiden järjestäminen ja pääosin myös niiden tuottaminen siirtyivät oikeusministeriön hallinnonalalle. Työryhmä on selvittänyt uusien tehtävien ja oikeusministeriöllä jo aikaisemmin olleiden holhoustointia koskevien tehtävien yhteensopivuutta. Holhoustoimen viimeaikaisessa soveltamiskäytännössä ilmenneitä ongelmia työryhmä on tarkastellut myös niiden kysymysten valossa, joita maistraatit ovat esittäneet oikeusministeriössä toimivalle holhoustoimen kehittämisryhmälle.

Työryhmä antoi mietintönsä oikeusministeriölle 28 päivänä tammikuuta 2010 (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2010). Mietinnössä ehdotetaan, että holhoustoimesta annettua lakia muutettaisiin siten, että holhousviranomaisten mahdollisuuksia myöntää poikkeuksia tai helpotuksia edunvalvojan velvollisuudesta antaa vuositili helpotetaan. Vapautus tilivelvollisuudesta tai tilikauden pidennys voitaisiin laissa nykyisin olevien perusteiden lisäksi myöntää myös silloin, kun omaisuus on laadultaan sellaista, ettei päämiehen etu vaadi tilin tekemistä vuosittain tai jos omaisuuden säilyminen on turvattu sijoittamalla omaisuutta kohteeseen, josta sitä ei voida siirtää muualle ilman holhousviranomaisen suostumusta.

Lisäksi mietinnössä ehdotetaan, että edunvalvojan tilintarkastusvelvollisuuden laajuutta koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Lakiin luotaisiin ”hyvän tarkastustavan” käsite, jonka edellyttämässä laajuudessa holhousviranomaisen olisi tarkastettava tili. Holhousviranomaisen voisi kuitenkin tarkastaa tilin tätä yleispiirteisemmin, jos omaisuuden määrän tai laadun taikka muiden seikkojen perusteella on aihetta otaksua, ettei päämiehen etu tästä vaarannu. Hyvä tarkastustapa olisi aina lähtökohtana arvioitaessa holhousviranomaisen vahingonkorvausvelvollisuutta. Jos päämiehelle on aiheutunut vahinkoa siitä, ettei tilintarkastuksessa ole havaittu jotakin seikkaa, holhousviranomaisen olisi velvollinen korvaamaan vahingon, jos mainittu seikka olisi ollut havaittavissa hyvän tarkastustavan mukaisessa tilintarkastuksessa.

Työryhmä ehdotti lisäksi pienehköjä muutoksia muun muassa edunvalvojan palkkiota ja oikeustoimeen tarvittavaa holhousviranomaisen lupaa koskeviin säännöksiin sekä säännökseen, joka koskee holhousviranomaisen velvollisuutta tarkastaa määräajoin, onko edunvalvonnan jatkuminen tarpeellista. Holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä annettua lakia työryhmä ehdotti muutettavaksi siten, että yleisen edunvalvojan esteellisyyttä koskevaa säännöstä tarkennetaan. Holhoustoimesta annettua asetusta työ-

ryhmä ehdotti muutettavaksi siten, että alaikäisen edunvalvonnan rekisteröinnin edellytyksenä olevaa omaisuuden vähimmäisarvoa korotettaisiin 15 000 eurosta 20 000 euroon.

1 YHTEENVETO LAUSUNNOISTA

Lausuntopyyntö lähetettiin 30 taholle. Lausunto saatiin 26 taholta. Yleisesti ottaen kaikki lausunnon antaneet pitivät uudistuksia ja kevennyksiä perusteltuina ja tarpeellisina. Osa lausunnonantajista kuitenkin epäilee, keventävätkö mietinnössä esitetyt muutokset työtaakkaa riittävästi.

Työryhmän ehdotuksiin mahdollisuuksista keventää tilivelvollisuutta edunvalvojalle myönnettävillä helpotuksilla ja tilikauden pidentämisellä suhtauduttiin lähes yksimielisen myönteisesti. Muutamat suhtautuivat kuitenkin kriittisesti mahdollisuuteen myöntää edunvalvojalle helpotus tai vapautus tilivelvollisuudesta sillä perusteella, että varat on talletettu estotilille, jolta varojen nostaminen edellyttäisi holhousviranomaisen lupaa. Tämän pelättiin johtavan siihen, että edunvalvojat alkaisivat jatkuvasti hakea varojen käyttöä koskevia lupia. Lisäksi todettiin, ettei estotili ole aina päämiehen kannalta edullisin tapa hoitaa omaisuutta.

Suurin osa lausunnonantajista suhtautui myönteisesti työryhmän ehdotukseen hyvän tarkastustavan määrittelystä ja mahdollisuudesta tilien yleispiirteisempään tarkastukseen. Tarkastusvelvollisuuden rajojen määrittelyä pidettiin tärkeänä ja sitä koskevien säännösten täsmentämistä tarpeellisena viranomaiskäytännön yhtenäisyyden kannalta. Osa lausunnonantajista huomautti, että hyvä tarkastustapa on käsitteenä avoin ja toivoi sen täsmentämistä. Lisäksi huomautettiin, että tarkastetusta tilistä tulisi ilmetä, onko tarkastus tehty yleispiirteisesti. Eräs lausunnonantaja piti lähtökohtaisesti ongelmallisena koko yleispiirteisen tarkastuksen mahdollisuutta.

Osa lausunnonantajista suhtautui holhousviranomaisen uuteen vahingonkorvausvelvollisuuteen hyvin kriittisesti. Esiin nostettiin kysymyksiä siitä, mistä ja kenen maksettavaksi mahdolliset vahingonkorvausasioista tulevat uudet kulut kuuluisivat. Lisäksi arveltiin, että pelko vahingonkorvausvelvollisuudesta saattaisi käytännössä johtaa siihen, että tilintarkastukseen käytettäisiin entistä enemmän resursseja, eikä uudistus siten tosiasiassa keventäisi vaan päinvastoin lisäisi maistraattien työtaakkaa.

Valtaosa lausunnonantajista piti perusteltuna ehdotusta, jonka mukaan määräaikaisselvityksistä luovuttaisiin tilanteissa, joissa on selvää, ettei edunvalvonnan tarpeessa tapahdu muutoksia. Osa lausunnonantajista totesi, että määräaika voitaisiin jopa pidentää nykyisestä neljästä vuodesta. Muutamat lausunnonantajat muistuttivat, että päämiehen kuulemisen tulisi olla pääsääntö aina selvitystä tehtäessä. Tältä osin viitattiin muun muassa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaan yleissopimukseen, jonka periaatteita ovat vammaisen henkilön yksilöllisen itsemääräämisoikeuden ja riippumattomuuden kunnioittaminen, yhdenvertaisuus, täysimääräinen ja tehokas osallistuminen sekä osallisuus yhteiskuntaan. Sopimus edellyttäisi eräiden lausunnonantajien mielestä koko holhoustointa koskevan lainsäädännön tarkistamista.

Lähes kaikki lausunnonantajat pitivät hyvänä työryhmän ehdotusta siitä, että alaikäisten edunvalvonnan rekisteriin merkitsemisen alarajaa nostetaan. Monet lausunnonantajat kuitenkin nostivat esille, että alaikäisten asema edunvalvonnassa edellyttäisi laajempaa tarkastelua ja kehittämistä. Alaikäisten taloudellisessa edunvalvonnassa koettiin olevan ongelmia esimerkiksi sen suhteen, miten vakuutuskorvauksia tulisi käsitellä elatuksen osalta. Myös alaikäisen henkilöä koskevissa asioissa koettiin olevan tarvetta lainsäädännön tarkistamiseen ja kehittämiseen.

Suurin osa lausunnon antajista piti palkkiojärjestelmän uudistamista tarpeellisena. Nykyistä oikeusministeriön ohjetta pidettiin vaikeaselkoisena.

2 KANNANOTOT ASIAKOHDITTAIN

2.1 Sääntelyn tarpeellisuus ja tarkoituksenmukaisuus

Pääosin lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti esitettyihin uudistuksiin. Yleisellä tasolla oltiin yksimielisiä siitä, että väestön ikärakenteen kehityksen myötä edunvalvontapalveluiden tarve lisääntyy, mikä johtaa ja voimavarojen suhteelliseen vähentymiseen maistraateissa ja edunvalvonnassa. *Palkansaajajärjestö Pardia ry:n* mukaan holhous toimi on viime vuosina ollut maistraateissa voimakkaimmin kasvava tulosalue.

Niukkojen resurssien kohdentamisen kannalta pidettiin yleisesti ottaen tarpeellisena keventää edunvalvojen ja holhousviranomaisen työtaakkaa. *Kehitysvammaliitto* kuitenkin huomautti, että taloudelliset ja byrokraattiset syyt ovat monelta osin riittämätön peruste keventää edunvalvontaa, ellei kyetä konkreettisesti osoittamaan, mitä hyötyä kevennyksistä on edunvalvonnan asiakkaalle.

Uudistuksia, jotka keventävät edunvalvojan työtaakkaa, pidettiin tervetulleina myös yksityisen edunvalvonnan näkökulmasta. *Suomen nuoret lesket ry* huomautti, että esimerkiksi alaikäisten edunvalvonta aiheuttaa työtä jo usein muutenkin kuormittavassa elämäntilanteessa olevalle leskivanhemmalle. *Seinäjoen oikeusaputoimisto* ja *Kehitysvammaisten Tukiliitto ry* totesivat lisäksi, että luomalla helpotuksia tilintekovelvollisuuden saatettaisiin lisätä omaisten halukkuutta ryhtyä edunvalvojiksi.

Mietinnössä esitetty uusi käsite ”hyvä tarkastustapa” ja toisaalta viranomaisen oikeus poiketa tästä ja tarkastaa tilit suurpiirteisemmin, jos on aihetta olettaa, ettei päämiehen etu tästä vaarannu, saivat ristiriitaisemman vastaanoton. Osa lausunnon antajista piti uudistusta tervetulleena ja korosti tilintarkastuksen rajojen ja hyvän tarkastustavan määrittelyn tärkeyttä (*Espoon maistraatti, Helsingin maistraatti, Hyvinkään maistraatti, Pohjois-Savon maistraatti, Tampereen maistraatti, Vaasan maistraatti, Jyväskylän oikeusaputoimisto, Seinäjoen oikeusaputoimisto, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry*). *Suomen Asianajajaliitto* ja *Turun seudun maistraatti* olivat sitä mieltä, että olisi paikallaan miettiä tarkemmin uudistuksessa käytettäviä työkaluja. *Helsingin maistraatti* suhtautui yleispiirteiseen tarkastukseen yksiselitteisen kielteisesti..

Ehdotuksiin alaikäisten vähäistä suuremman omaisuuden alarajan nostamisesta ja mahdollisuuden poistaa edunvalvonta rekisteristä, jos omaisuuden määrä on alentunut, suhtauduttiin lähes yksimielisen myönteisesti. Ainoastaan *Turun seudun maistraatti* vastus-

ti alarajan nostamista. *Pohjois-Karjalan maistraatti* ja *Suomen nuoret lesket ry* kuitenkin toteavat, että harkitsemisen arvoista olisi ollut myös omaisuuden laadun huomioon ottaminen. Valvonnan tarpeeseen vaikuttaa se, onko omaisuus rahaa tai helposti rahaksi muutettavaa vai sellaista, jonka luovuttamiseen joka tapauksessa tarvitaan holhousviranomaisen lupa. *Espoon maistraatin* mukaan raja tulisi nostaa vielä nyt ehdotettua 20 000 euroa korkeammaksi, koska alarajan nostaminen 5 000 eurolla ei toisi riittävästi resurssisäästöjä.

Osa lausunnonantajista kiinnitti alaikäisten edunvalvonnan erityiskysymyksiin laajasti huomiota. Esitettiin, että alaikäisten edunvalvonta kokonaisuudessaan edellyttäisi kokonaisvaltaisempaa tarkastelua ja kehittämistä (*Helsingin maistraatti*, *Lahden maistraatti*, *Pohjois-Karjalan maistraatti*, *Turun seudun maistraatti*, *Jyväskylän oikeusaputoimisto ja Lapsiasiavaltuutettu*).

Lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti ehdotukseen, jonka mukaan määräaikaiselvityksistä luovuttaisiin tilanteissa, joissa on selvää, ettei edunvalvonnan tarpeessa tapahdu muutoksia. *Pohjois-Karjalan maistraatti* ja *Vaasan maistraatti* totesivat, että tilanteissa, joissa selvitys kuitenkin tehdään, määräaika voitaisiin pidentää nykyisestä neljästä vuodesta. Muutama lausunnonantaja kiinnitti huomiota menettelyyn selvitystä tehtäessä, ja katsoi, että lähtökohdaksi tulisi ottaa, että selvitystä tehtäessä päämiestä kuultaisiin aina (*Helsingin oikeusaputoimisto*, *Kehitysvammaisten Tukiliitto ry*, *Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland inom handikappsektorn*).

Kriittisimmän vastaanoton sai työryhmän ehdotus vahingonkorvausvelvollisuudesta. Uutta järjestelmää, jossa päämiehille aiheutuvaa taloudellisen turvallisuuden heikentymistä kompensoidaan sillä, että holhousviranomaisen vahingonkorvausvelvollisuuden mittapuuna käytettäisiin aina hyvää tarkastustapaa ja yleispiirteisessä tilintarkastuksessa huomaamatta jääneestä seikasta päämiehelle aiheutuneesta vahingosta holhousviranomaisen saattaisi joutua tuottamuksesta riippumattomaan vastuuseen, muutamat lausunnon antajat pitivät ongelmallisena (*Helsingin maistraatti*, *Lahden maistraatti*, *Tampereen maistraatti*, *Turun seudun maistraatti*). Lisäksi *Hyvinkään maistraatti* pohti siitä, mistä määrärahoista mahdolliset korvausvaatimuksista syntyvät lisäkustannukset katetaan.

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n mielestä työryhmä on käsitellyt lainsäädännön muutostarpeita organisaatiolähtöisesti. Yhdistyksen mielestä holhoustoimen kehittämissuunnitelmaan tulee saada sekä päämiesten että erilaisten edunvalvojien edustus mahdollisimman laajan kuvan saamiseksi kehittämistarpeista.

2.2 Esityksen vaikutukset

2.2.1 Viranomaisten voimavaroihin

Suurin osa lausunnon antajista katsoi, että työryhmän ehdottamat muutokset vähentäisivät toteutuessaan sekä holhousviranomaisen että edunvalvojien velvoitteita ja työmäärää. (*Vantaan oikeusaputoimisto* totesi, että tähänastiset kokemukset esimerkiksi pidemmistä tilikausista ovat olleet positiivisia. Suurin hyöty on tullut siitä, että kaksivuotisilla tilikausilla on voitu tasoittaa työmäärää tasaisemmin ympäri vuoden.

Palkansaajajärjestö Pardia ry arveli, että ehdotetuilla muutoksilla saattaisi olla myönteisiä vaikutuksia maistraattien työntekijöiden työhyvinvointiin ja asiakkaiden tyytyväisyyteen.

Sen suhteen, kuinka merkittäviä uudistuksilla saavutettavien säästöjen voidaan arvioida olevan, oltiin kuitenkin epäileviä. Osa lausunnonantajista oli sitä mieltä, ettei nyt ehdotetuilla uudistuksilla ole kovin merkittävää vaikutusta viranomaisten työmäärään eikä niillä saada aikaan kovin suuria säästöjä. (*Helsingin maistraatti, Lapin maistraatti, Tuusulan kunta, Palkansaajajärjestö Pardia ry*). *Tuusulan kunnan* mielestä ehdotukset eivät näyttäisi alentavan yleisen edunvalvonnan työmäärää siinä määrin, että tällä olisi ainakaan lyhyellä aikavälillä vaikutusta yleisen edunvalvonnan henkilöstötarpeeseen. *Helsingin maistraatin* mukaan uudistusten tulisivat joiltakin osin jopa lisäämään viranomaisten työtaakkaa ja aiheuttamaan lisäkustannuksia.

Vaikka uudistuksilla arvioitiin saavutettavan resurssisäästöjä, huomautettiin samalla, ettei pelkkä mahdollisuus kevennyksiin vaikuta voimavarojen tehokkaaseen kohdentamiseen. *Valtiovarainministeriö* huomautti, että maistraattien ohjaus- ja kehittämissyöksen tulisi valvoa, että maistraatit todella ottavat käyttöön tilintarkastuksen kevennysmahdollisuudet. *Kehitysvammaisten Tukiliitto ry* totesi, että maistraatit eivät ole välttämättä käyttäneet nykyisiä mahdollisuuksia antaa edunvalvojalle helpotuksia tilivelvollisuudesta.

2.2.2 Vaikutukset päämiesten oikeusturvaan

Valtaosa lausunnonantajista ei katsonut uudistusten merkitsevän oleellista heikennystä päämiesten oikeusturvaan.

Uudistuksella katsottiin olevan merkitystä myös arvioidessa sitä, täyttääkö Suomen lainsäädäntö YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen määrittelemät tavoitteet esimerkiksi itsemääräämisoikeuden ja tehokkaan osallistumisen kannalta. Uudistuksessa tulisi ottaa nämä näkökulmat paremmin huomioon. (*Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland inom handikappsektorn, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry*)

2.2.3 Muut vaikutukset

Osa lausunnonantajista arveli, että uudistuksilla saattaa olla vaikutusta omaisten halukkuuteen ryhtyä edunvalvojaksi (*Seinäjoen oikeusaputoimisto, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry, Suomen nuoret lesket ry*).

2.3 Pykäläkohtaiset kannanotot

2.3.1 Määräaikaisselvitykset (HolhL 17 b §)

Työryhmän ehdotus:

Määräaikaisselvityksiä koskeva holhustoimilain 17 §:n 5 momentti siirrettäisiin uuteen 17 b §:ään. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että edunvalvonnan jatkumista koskeva selvitys voitaisiin jättää tekemättä, jos edunvalvojan määräämisen perusteen tai muun syyn vuoksi on ilmeistä, että edunvalvojan tarve on pysyvä. Lisäksi työryhmä ehdottaa, että säännöksessä säädettäisiin, että selvitys tehdään niiden tietojen perusteella, jotka holhousviranomaisen on tilintarkastuksen yhteydessä tai muutoin saanut päämiehen tilanteesta. Selvityksen yhteydessä on kuultava edunvalvojaa. Päämiestä on kuultava ainoastaan, jos päämiehen voidaan olettaa ymmärtävän asian merkityksen ja selvityksessä on tullut esiin seikkoja, jotka viittaavat siihen, että edunvalvojalle annettua määräystä voi olla tarpeen muuttaa.

Kukaan lausunnonantajista ei vastustanut ehdotusta siitä, että määräaikaisselvitykset voidaan täysin selvissä tapauksissa jättää tekemättä.

Pohjois-Karjalan maistraatti toteaa, että muutoksessa olisi voitu mennä pidemmälle, koska edunvalvonnan tarvetta tarkastellaan muissakin yhteyksissä kuin varta vasten tehtävässä selvityksessä. Tähänastisen kokemuksen perusteella selvitykset johtavat erittäin harvoin edunvalvonnan lakkauttamiseen. Maistraatin mielestä tuli harkita, voitaisiinko edes määräaika pidentää nykyisestä neljästä vuodesta, jos selvitysten tekemistä muuten pidetään tarpeellisenä esitetyssä laajuudessa. Myös *Vaasan maistraatin* mukaan määräaikaistarkastusten tekeminen joka neljäs vuosi on liian usein ottaen huomioon niistä saatava vähäinen hyöty.

Tampereen Maistraatin toteaa, että tilannetta tulisi seurata Maisa-diaarijärjestelmän tai muun vastaavan järjestelmän kautta, jotta poiminnat nelivuotisseuranta-asioissa voitaisiin tehdä. Edelleen voitaisiin harkita esimerkiksi sitä, että vuositililomakkeeseen lisätäisiin osio, jossa edunvalvoja ottaisi kantaa edunvalvonnan jatkumisen tarpeeseen.

Määräaikaisselvityksiä koskevaa säännöstä pidettiin kuitenkin tärkeänä. *Jyväskylän oikeusaputoimiston* mukaan määräaikaisselvitysten tekeminen havahduttaa yleiset edunvalvojat miettimään päämiestensä edunvalvonnan tarvetta varsinkin niissä yksiköissä, joissa toimiston työnjakoa on kehitetty niin, ettei edunvalvojan tarvitse puuttua päämiehen juoksevien asioiden hoitamiseen. Myös *Lapin maistraatti* toteaa, että on tärkeää huolehtia, että asianhallintajärjestelmä tukee toimintaa siten, ettei päämiehen edunvalvonta jatku tarpeettomasti.

Muutama lausunnonantaja kiinnitti huomiota menettelyyn selvitystä tehtäessä, ja muistutti, että lähtökohtana tulisi olla, että selvitystä tehtäessä päämiestä kuultaisiin aina. Päämiehen kuulemisesta tulisi voida luopua vain silloin, kun on selvää, ettei päämies itse ymmärrä asiaa tai että hänen mielipidettään ei voida selvittää. (*Helsingin oikeusaputoimisto, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry, Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfin-*

land inom handikappsektorn). *Helsingin oikeusaputoimisto* katsoo, että edunvalvonnan jatkuminen on päämiehen kannalta niin tärkeä asia, että silloin, kun viranomaisen on käynnistänyt selvitysprosessin, lähtökohtana tulisi olla, että päämiehelle varataan mahdollisuus lausua omassa asiassaan. Perustelujen osalta *Helsingin oikeusaputoimisto* viittaa eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisussa dnro 1691/2006 esitettyihin perusteluihin.

2.3.2 Edunvalvojan palkkio (HolhL 44 §)

Työryhmän ehdotus:

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa edunvalvojan palkkionmääräytymisperusteita täsmennettäisiin siten, että edunvalvojalla ei olisi oikeutta vuosipalkkioon niissä tilanteissa, joissa päämiehen tulot ja varallisuus alittavat asetuksessa säädetyn tason. Edunvalvoja olisi kuitenkin oikeutettu saamaan erityiskorvausta päämiehen hyväksi tehdystä tarpeellisesta, erityistä ammattitaitoa tai huomattavaa työmäärää vaativasta tehtävästä, jos tehtävän hoitaminen edunvalvojan toimesta on ollut päämiehen edun mukaista. Lisäksi työryhmä ehdottaa, että pykälän nykyinen 3 momentti siirrettäisiin 4 momentiksi, ja oikeusministeriön ohjeen sijaan palkkion määräytymisen perusteista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yleisesti ottaen lausunnonantajat pitivät palkkiota koskevaa uudistusta tervetulleena. Edunvalvojan palkkion määräytymistä koskeva oikeusministeriön ohje koettiin monimutkaiseksi ja vaikeaselkoiseksi. *Seinäjoen oikeusaputoimisto* toteaa, että mitä selkeämmin ja yksityiskohtaisemmin palkkion suuruus määritellään sitä todennäköisimmin vältytään jatkotoimenpiteiltä. *Hyvinkään maistraatin* mukaan edunvalvojan palkkiouudistusta on odotettu pitkään, ja asetusta ja mahdollisia uusia tulkintasuosituksia odotetaan pikaisesti. Maistraatit myös kohtuullistavat palkkioita hyvin eri tavoin, joka johtaa päämiesten ja edunvalvojien epätasapuoliseen kohteluun.

Ainoastaan *Mikkelin oikeusaputoimiston* mielestä nykyinen palkkio-ohje on hyvä. Oikeusaputoimisto toteaa, että palkkiosäännön olisi joka tapauksessa oltava sellainen, että päämiehen varallisuus ja tulot vaikuttavat jatkossakin palkkion suuruuteen.

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry toteaa, että minimitoimeentulon varassa elävillä päämiehillä on suuria vaikeuksia saada tulonsa riittämään elämän perusasioihin. Edunvalvontapalkkiot ja tilien tarkastukseen liittyvät palkkiorajat tule asettaa nykyistä korkeammalle. Tilien teko- ja tarkastusvelvollisuuden supistamisen tulee johtaa myös edunvalvonta- ja tilintarkastuspalkkioiden alentamiseen.

Pohjois-Karjalan maistraatti huomauttaa, että edunvalvojan oikeusturvan kannalta olisi tärkeää, että hänellä olisi mahdollisuus saattaa maistraatin päätös edunvalvojan palkkion suuruudesta muutoksenhakueinoin tutkittavaksi. Myös *Turun seudun maistraatti* pitää nykyistä muutoksenhakumahdollisuutta lähinnä teoreettisena, ja esittää, että oikeusministeriö selvittäisi mahdollisuudet säätää tilintarkastusta normaaliksi hallinnolliseksi päätökseksi, jolloin osapuolilla olisi käytettävänä normaali hallintovalitustie.

Suomen Asianajajaliiton mukaan oikeus erityiskorvaukseen on tärkeä, koska päämiehen edun valvominen on usein perintö- ja oikeudenkäyntitilanteissa välttämätöntä ja kuitenkin

kin kokonaisuudessaan edullisempaa edunvalvojan kuin ulkopuolisen palveluntarjoajan toimesta. Palkkiosta määrääminen tulee muuttaa riippumattoman viranomaisen tehtäväksi.

Palkansaaajajärjestö Pardia ry toteaa, että mahdollisten eturistiriitojen välttämiseksi on hyvä, että edunvalvojen palkkioista määrättäisiin valtioneuvoston asetuksella. Myös *Tampereen maistraatti ja Helsingin oikeusaputoimisto* puoltavat ehdotusta säätää asiaa valtioneuvoston asetuksella.

2.3.3 Omaisuusluettelon laatimiselle säädetyn määräajan pidentäminen ja vuositilivelvollisuuden siirtäminen seuraavan tilin yhteyteen (HolhL 48 ja 51 §)

Työryhmän ehdotus:

Holhousvoimilain 48 ja 51 §:ää muutettaisiin niin, että lakiin lisättäisiin holhousviranomaiselle mahdollisuus omasta aloitteestaan pidentää omaisuusluettelon laatimiselle säädettyä määräaika tai päättää vuositilivelvollisuuden siirtämisestä seuraavan tilin yhteyteen.

Hyvinkään maistraatin mielestä uudistus vähentäisi sekä yleisten edunvalvojen että maistraatin työtä, kun omaisuusluettelo ja ensimmäinen tili voitaisiin antaa ja tarkistaa samalla kertaa. Yleisesti maistraatti toteaa, että sekä Hyvinkään oikeusaputoimiston että Järvenpään oikeusaputoimistojen edunvalvonta-alueiden edunvalvojen toivomuksena on ollut, että omaisuusluettelo voitaisiin pääsääntöisesti antaa yhdessä ensimmäisen vuositilin yhteydessä ja mahdollisesti myös samalla lomakkeella.

Vaasan maistraatin mukaan laista tulisi selkeästi ilmetä, edellyttääkö maistraatin omasta aloitteestaan myöntämä tilivelvollisuuden helpotus edunvalvojan tai päämiehen suostumusta.

2.3.4 Edunvalvojan vapauttaminen toistaiseksi tai määräajaksi velvollisuudesta antaa vuositili ja tilikauden pidentäminen (HolhL 53 §)

Työryhmän ehdotus:

Holhousvoimilain 53 §:ään lisättäisiin maininta holhousviranomaisen mahdollisuudesta omasta aloitteestaan määräajaksi tai toistaiseksi vapauttaa edunvalvoja velvollisuudesta antaa vuositili tai määrätä tilikauden vuotta pitemmäksi. Lisäksi työryhmä ehdottaa, että säännökseen lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin mahdollisuudesta myöntää vapautus tai tilikauden pidennys myös, jos omaisuus on laadultaan sellaista, ettei päämiehen etu vaadi tilin tekemistä vuosittain tai jos omaisuuden säilyminen on turvattu sijoittamalla omaisuutta kohteeseen, josta sitä ei sijoitusta koskevaan sopimukseen otetun ehdon mukaan voida nostaa tai siirtää muualle eikä sijoituksen ehtoja voida muuttaa ilman holhousviranomaisen suostumusta. Työryhmä ehdottaa myös, että pykälään lisättäisiin 4 momentti, jonka mukaan holhousviranomaisen voi muuttaa edellä tarkoitettua päätöstään, jos se on perusteltua valvonnan tarpeellisuuden kannalta.

Suurin osa lausunnonantajista piti ehdotettuja muutoksia tervetulleina (*Valtiovarainministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsingin maistraatti, Hyvinkään maistraatti, Lahden maistraatti, Lapin maistraatti, Pohjois-Savon maistraatti, Tampereen maistraatti, Vaasan maistraatti, Mikkelin oikeusaputoimisto, Seinäjoen oikeusaputoimisto, Vantaan oikeusaputoimisto, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry, Suomen Asianajajaliitto, Suomen nuoret lesket ry*).

Seinäjoen oikeusaputoimiston mukaan maistraateilla tulisi olla käytössä tililuokittelu, josta olisi tieto myös edunvalvonnassa.

Hyvinkään maistraatti huomauttaa, että yksityisten edunvalvojien pidemmissä tilikautissa on ongelmia, sillä heille tositteiden säilyttäminen useiden vuosien ajan on osoittautunut hankalaksi. Lisäksi maistraatti toteaa, että ehdotuksesta ei ole suoraan luettavissa, että tiliehtoihin ja päätöksentekoon ei voitaisi kytkeä maistraattia ilman maistraatin suostumusta.

Suomen Asianajajaliitto toteaa, että estotilin lisäksi voisi ajatella myös rajoitettua tilivelvollisuutta, jolloin edunvalvojan tulisi tilivuodelta esittää vain varojen säilyminen esimerkiksi pankin todistuksella maistraatin määräämältä osalta. Edunvalvoja voisi tällöin vapaammin etsiä suurinta tuottoa tallevaroille eikä siitä aiheutuisi maistraatille lisätyötä tilivuoden aikana.

Tampereen maistraatti kiinnittää huomiota siihen, että säädöksessä ei oteta kantaa siihen, millainen päätös ja kenen virkamiehen toimesta holhousviranomaisessa tehdään, kun holhousviranomainen hyväksyy noston tällaiselta talletustililtä.

Espoon maistraatti suhtautuu melko kriittisesti ehdotettuun estotiliin. Koska tili tulisi lähinnä käytettäväksi alaikäisten kohdalla, maistraatti kyseenalaistaa edunvalvojien halukkuuden tilinkäyttöön ja sen, onko tällaisella estotilillä ylipäättänsä käyttöä. Lisäksi maistraatti huomauttaa, että ehdotuksesta ei tarkalleen ilmene, minkälaista prosessia ehdon asettaminen tilille edellyttää.

Vaasan maistraatti puoltaa estotilien käyttöönottamista, mutta sen ei tulisi johtaa lupasioiden määrän kasvuun. Luvan myöntäminen toistuvien, tavanomaisten ja pienten nostojen tekemiseen sulkutililtä ei lainkaan sovellu valvontaviranomaisen tehtäväksi.

Lahden maistraatti puoltaa ehdotusta, mutta ehdottaa harkittavaksi, tulisiko selkeyden vuoksi varojen nostamista koskevasta luvasta säätää uutena kohtana 34 §:n 1 momentissa.

Turun seudun maistraatti ehdottaa, että holhousviranomaisella voisi tietyissä tilanteissa olla mahdollisuus vapauttaa yleinen edunvalvoja säännöllisestä tilinvelvollisuudesta, vaikka omaisuuden määrään tai laatuun liittyvät vapauttamiskriteerit eivät täytyisikään. Vapauttaminen olisi mahdollista, jos tilintarkastus järjestettäisiin suunnitelmallisesti ja vuorotellen osin erilaisiin päämiehen talouteen liittyviin teemoihin keskittyen, osin pistokokeita ja osin tietotekniikkaan perustuvaa automaattista tilintarkastusta hyödyntäen. Lisäksi maistraatti ehdottaa, että myös holhousviranomainen voisi poikkeustapauksessa päättää ja ilmoittaa pankille ehdon asettamisesta tiliin. Estotiliä voitaisiin käyttää myös

vaihtoehtona alaikäisen edunvalvonnan rekisteröinnille. Jos alaikäisen tilivarat ylittäisivät säädetyn alarajan, rekisterimerkintää ei tarvitsisi tehdä, jos edunvalvoja tallettaa rahat estolla varustetulle tilille. Vastaavasti rekisterimerkintä voitaisiin poistaa, jos varat valvonnan aikana sijoitetaan ehtotilille.

Finanssialan Keskusliitto toteaa, että perusteluteksti vastaa pankkikäytäntöä. Mikäli asia otetaan hallituksen esitykseen, perusteluja voitaisiin täydentää siten, että ”arvo-osuustileihin ja rahasto-osuuksiin ehtoa ei sitä vastoin voida liittää”.

2.3.5 Tilin yleispiirteisyys (HolhL 55 §)

Työryhmän ehdotus:

Holhoustoimilain 55 §:n 3 momenttia muutettaisiin siten, että holhousviranomaisen voi myös omasta aloitteestaan ehdottaa ja päättää tilin tai osittaisen tilin yleispiirteisyydestä, jos edunvalvojana on päämiehen läheinen.

Suomen Asianajajaliiton mielestä yleispiirteisen tilintekovelvollisuuden laajentamista voisi harkita muutoinkin kuin läheisten toimiessa edunvalvojina, koska suurempi riski varojen väärinkäyttöön on läheisen taholta kuin ulkopuolisen edunvalvojan taholta. Yleispiirteinen tilintekovelvollisuus edellyttäisi aina sitä, että päämiehen talous on niin selkeätä, että yleispiirteisestä tilistä saadaan riittävä varmuus päämiehen talouden hoidosta.

2.3.6 Holhousviranomaisen tarkastusvelvollisuus (HolhL 56 §)

Työryhmän ehdotus:

Holhoustoimilain 56 §:n 1 momenttiin, jossa säädetään tarkastusvelvollisuudesta, lisättäisiin täsmennys tarkastusvelvollisuuden toimittamisesta ”hyvän tarkastustavan edellyttämässä laajuudessa” sekä säännös siitä, että holhousviranomaisen tulee myös tarkastaa, onko palkkio suuruusluokaltaan perusteltu. Lisäksi työryhmä ehdotti, että pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan holhousviranomaisen voi tarkastaa tilin yleispiirteisemmin kuin 1 momentissa säädetään, jos omaisuuden määrän tai laadun taikka muiden seikkojen perusteella on aihetta otaksua, ettei päämiehen etu tästä vaarannu. Edunvalvojan jättämä ensimmäinen tili on kuitenkin tarkastettava, kuten 1 momentissa säädetään.

Yleisesti ottaen työryhmän ehdotukseen suhtauduttiin myönteisesti (*Valtiovarainministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö, Hyvinkään maistraatti, Espoon maistraatti, Lahden maistraatti, Lapin maistraatti, Pohjois-Karjalan maistraatti, Pohjois-Savon maistraatti, Tampereen maistraatti, Turun seudun maistraatti, Vaasan maistraatti, Helsingin oikeusaputoimisto, Jyväskylän oikeusaputoimisto, Mikkelin oikeusaputoimisto, Seinäjoen oikeusaputoimisto, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry*).

Osa lausunnon antajista kaipasi kuitenkin selkeämpää ohjeistusta hyvän tarkastustavan osalta (*Helsingin maistraatti, Lapin maistraatti, Suomen Asianajajaliitto*). *Espoon*

maistraatin mielestä jää hieman epäselväksi, miten tarkastetusta tilistä ilmenee, onko se tarkastettu yleispiirteisesti vai hyvän tarkastustavan mukaisesti.

Turun seudun maistraatin mielestä resurssisäästöjä saavutettaisiin rakenteellisilla muutoksilla. Yleisten edunvalvojien tilintarkastus voitaisiin eriyttää yksityisten tilintarkastuksesta, ja kehittää kummallekin omat järjestelmänsä, joita tarkastetaan eri tavoin. Nämä tavat voisivat sisältyä hyvää tarkastustapaa koskevaan ohjeistukseen. Lisäksi kumpaankin tapaan tulisi kehittää mahdollisimman hyviä sähköisiä ja pitkälle automatisoituja järjestelmiä.

Suomen Asianajajaliiton mielestä tilintarkastusta helpottamaan voisi luoda myös edunvalvoja sitovan päämiehen varojen käytön vahvistamisen ennakolta, jossa maistraatti ja edunvalvoja sopivat varojen käytöstä etukäteen, jolloin tilintarkastuksessa voidaan helposti todeta varojen käytön asianmukaisuus.

Hyvinkään maistraatti pitää hyvänä sitä, että tilien ja palkkioiden osalta maistraatin tarkastusvelvollisuuden enimmäisrajoista säädetään lailla. Maistraatti kuitenkin pitää ongelmallisena sitä, että tietyn edunvalvojan tilit tarkastettaisiin lähtökohtaisesti yleispiirteisesti. Tililuokituksissa ei saisi käyttää luokittelun perusteena edunvalvojan henkilöön liittyvää luokittelua.

Lapin maistraatti toteaa, että työryhmän esittämä holhousviranomaisen tarkastusvelvollisuus edunvalvojan palkkion osalta saattaa olla ongelmallinen, koska kysymys on tällöin jälkikäteisestä valvonnasta. Lisäksi yleispiirteisemmin tarkastetun tilin tarkastamisesta perittävästä maksusta on myös syytä säätää maksuasetuksessa. *Tampereen maistraatti* toteaa, että sen arvioiminen, onko edunvalvojan palkkio suuruusluokaltaan oikea, on tulkintakysymys, eikä ole linjassa nykyisen palkkio-ohjeen kanssa.

Helsingin maistraatti ei pidä toteuttamiskelpoisena ehdotettua muutosta. Sen mielestä kaikki tilit tulee tarkastaa hyvän tarkastustavan mukaisessa laajuudessa. Nykyinen käytäntö eli sallimisperiaate yleispiirteisissä tileissä toimii erinomaisesti eikä tätä ole syytä muuttaa.

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry esittää, että jatkossa valvonnassa tulee ehdottomasti kiinnittää entistä enemmän huomiota päämiehen oikeuteen saada riittävästi käyttövaroja. Yhdistyksen mukaan edunvalvojat säästävät päämiehen varoja elämänlaadun kustannuksella.

Espoon maistraatti huomauttaa, että säännöksen mukaan holhousviranomaisen on tarkastettava vuositili ja päätöstitili viipymättä sen saatuaan. Vuositilin osalta Espoon maistraatti katsoo, että viipymättä –sana pitäisi ottaa pois tai korvata se jollakin muulla termillä, koska maistraatit eivät pysty tarkastamaan vuositilejä lain edellyttämällä tavalla viipymättä. Laissa ei pitäisi olla vaatimuksia, joiden noudattaminen tiedetään mahdottomaksi.

2.3.7 Holhousviranomaisen vahingonkorvausvastuu (HolhL 56 a §)

Työryhmän ehdotus:

Holhousvoimilakiin lisättäisiin uusi 56 a §, jossa säädetään holhousviranomaisen vahingonkorvausvelvollisuudesta. Ehdotetun pykälän mukaan jos päämiehelle on aiheutunut vahinkoa siitä, ettei tilintarkastuksessa ole havaittu jotakin seikkaa, holhousviranomaisen on velvollinen korvaamaan päämiehen vahingon, jos mainittu seikka olisi ollut havaittavissa 56 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tilintarkastuksessa.

Työryhmän ehdottama uusi säännös holhousviranomaisen vahingonkorvausvelvollisuudesta sai ristiriitaisen vastaanoton. Suurin osa lausunnonantajista ei kuitenkaan vastustanut ehdotettua uudistusta.

Tampereen maistraatti huomauttaa, että uudistuksen lopputulos voi olla päinvastainen kuin on tavoiteltu. Jos tilintarkastusta arvioidaan vahingonkorvausvastuun näkökulmasta, niin holhousviranomaiselle asetetaan entistä suuremmat vaatimukset tilintarkastuksen oikeasta lopputuloksesta. Myös *Hyvinkään maistraatin* mielestä pelkkä vastuun korostaminen ei nosta tilintarkastajan osaamista, vaan aiheuttaa pelkoa oman osaamisen riittämättömyydestä, joka voi osaltaan jopa aiheuttaa tilin ”liiallisen” tarkastamisen sen sijaan että yritettäisiin keskittyä oleellisiin asioihin. Ennen mahdollista lain muutosta tulisi tältä osin pohtia vielä tarkemmin miten vastuu jakautuu työnantajan ja virkamiehen välillä. *Helsingin maistraatin* mielestä ehdotettu muutos johtaisi holhousviranomaisten työmäärän kasvuun.

Osa lausunnonantajista totesi olevan ongelmallista, ettei vahingonkorvausvastuuta ole sidottu tahallisuuteen tai tuottamuksellisuuteen (*Helsingin maistraatti*, *Hyvinkään maistraatti*, *Lahden maistraatti*, *Tampereen maistraatti*). *Helsingin maistraatti* suhtautuu kriittisesti ehdotukseen myös siltä osin, kuin vahingonkorvausvastuun osalta ei tutkittaisi lainkaan tarkastuksessa huomaamatta jääneen seikan syy-yhteyttä vahinkoon. Maistraatti toteaa, että muutos saattaa aiheuttaa sen, että maistraatti joutuu vastaamaan lukuisiin vahingonkorvausvaatimuksiin, joista osa saattaa olla myös shikaanin luonteisia.

2.3.8 Edunvalvojan ilmoitusvelvollisuus kuolinpesän omaisuuden luovuttamisesta (HolhL 59 §)

Työryhmän ehdotus:

Holhousvoimilain 59 §:n 2 momentin säännöstä täsmennettäisiin niin, että edunvalvojan on viimeistään seitsemän päivää ennen luovutuksen tapahtumista ilmoitettava omaisuuden luovuttamisesta kaikille niille pesän osakkaille, joiden olinpaikka ja henkilöllisyys on selvillä.

Jyväskylän oikeusaputoimiston mielestä ilmoituksen tiedoksiantotavasta tulisi säätää erikseen. Oikeusaputoimisto toteaa, että yleisille edunvalvojille ei pitäisi antaa mahdollisuutta ryhtyä pesänhoitajaksi osakkaiden valtuuttamana. Päämiehen kuolinpesän hoidosta ja pesänilmoittajana toimimisesta tulisi määrittää maksuperuste.

Suomen Asianajajaliitto toteaa, että päämiehen kuoleman jälkeen talouden hoitaminen on edelleen jossain määrin välttämätöntä myös edunvalvojan toimesta. Olisi luonnollista, että edunvalvojan tulisi ryhtyä huolehtimaan perunkirjoituksesta, jollei perillistaho siihen ryhdy. Säännöksessä voitaisiin velvoittaa edunvalvoja ilmoittamaan pesän varat perunkirjoituksessa ja säätää omaisuuden pysymisestä edunvalvojan hallinnassa siihen saakka, kunnes perunkirjoitus on toimitettu. Edunvalvojalla tulisi myös olla oikeus erityisestä syystä hakea pesänselvittäjän määräämistä.

Finanssialan keskusliitto huomauttaa, että mietinnössä ei oteta kantaa siihen, mitä estotilille tapahtuu, jos edunvalvottava kuolee. Liitto esittää, että lakiin tai ainakin perusteluihin lisättäisiin, että tiliä koskeva ehto raukeaa päämiehen kuollessa ilman holhousviranomaisen päätöstä.

Helsingin oikeusaputoimisto ja Mikkelin oikeusaputoimisto pitävät ehdotusta etukäteisilmoituksesta tarpeettomana.

2.3.9 Vähäisen omaisuuden alaraja (HolhL 66 § ja HolhA 4 §)

Työryhmän ehdotus:

Työryhmä ehdottaa, että asetuksenantovaltuus osoitettaisiin oikeusministeriölle ja että pykälässä yksilöitäisiin, milloin vähäisen omaisuuden raja-arvoa sovelletaan.

Työryhmä katsoo, että holhoustoimiasetuksessa vähäisen omaisuuden rajana olevaa määrää voitaisiin nostaa 15 000 eurosta 20 000 euroon.

Lähes kaikki lausunnonantajat pitivät työryhmän esittämää alarajan nostamista 15 000 eurosta 20 000 euroon kannatettavana. *Kehitysvammaisten Tukiliitto ry* esittää lisäksi harkittavaksi, olisiko tarpeen asettaa vielä erillinen korkeampi raja tilintekovelvollisuudelle.

Pohjois-Karjalan maistraatti toteaa, että harkitseminen arvoista olisi ollut myös omaisuuden laadun huomioon ottaminen: jos omaisuus on sellaista, että sen luovuttamiseen tarvitaan holhousviranomaisen lupa, enempää valvonnan tarvetta ei välttämättä ole. Rahavarojen ja helposti rahaksi muutettavan omaisuuden osalta esitetty raja on korkeahko ottaen huomioon sen, että juuri näihin varoihin liittyy erittäin suuri ja käytännössä usein toteutunut väärinkäytösten riski. Myös *Suomen nuoret lesket ry:n* mielestä rajaa tulisi tarkastella siltä kannalta, mistä lapsen varallisuus koostuu ja määritellä varallisuusraja sille omaisuudelle, joka todellisuudessa on edunvalvojan käytettävissä. Tällä hetkellä se, että alaikäinen omistaa asunnon tai osan siitä johtaa yleensä rekisteri-merkintään, vaikka vapaasti käytettävissä olevia rahavaroja on vähän tai ei välttämättä lainkaan.

Turun seudun maistraatti suhteutuu alarajan nostamiseen kielteisesti. Maistraatin käsit-
tyksen mukaan rajan nostaminen vaarantaisi erityisesti alaikäisten päämiesten oikeus-
turvaa entisestään, koska yleensä väärinkäytökset liittyvät juuri lakimääräisiin edunval-
vontoihin.

2.3.10 Alaikäisen edunvalvonnan poistaminen holhousasioiden rekisteristä (HolhL 66 a §)

Työryhmän ehdotus:

Holhustoimilakiin lisättäisiin uusi 66 a §, jonka mukaan alaikäisen edunvalvonta, joka on merkitty holhousasioiden rekisteriin 66 §:n nojalla, voidaan poistaa rekisteristä, jos omaisuuden arvo on pysyväisluonteisesti vähentynyt selvästi 66 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua määrää pienemmäksi. Edunvalvontaa ei kuitenkaan voitaisi poistaa rekisteristä, jos omaisuuden vähentyminen on aiheutunut edunvalvojan toimenpiteistä, jotka eivät ole alaikäisen edun mukaisia tai jos edunvalvonnan säilyttämiseen rekisterissä on muutoin erityistä syytä. Oikeusministeriön asetuksella voitaisiin säätää, mitä omaisuuden arvomäärää 1 momenttia sovellettaessa on käytettävä.

Valtaosa lausunnonantajista kannatti ehdotettua muutosta (*Sosiaali- ja terveysministe-
riö, Lapsiasiavaltuutettu, Espoon maistraatti, Hyvinkään maistraatti, Pohjois-Karjalan
maistraatti, Pohjois-Savon maistraatti, Tampereen maistraatti, Turun seudun maist-
raatti, Jyväskylän oikeusaputoimisto, Mikkelin oikeusaputoimisto, Suomen nuoret les-
ket ry*). *Hyvinkään maistraatti* huomauttaa, että asiasta tulisi selkeyden vuoksi säätää
nimenomaan holhustoimilaissa. Rekisterissä on pidetty aivan turhia valvontoja, koska
rekisteristä poistamista on pidetty mahdottomana holhustoimilain nojalla.

Turun seudun maistraatti ehdottaa lisäksi, että alaikäisen edunvalvonta voitaisiin pois-
taa rekisteristä myös siinä tapauksessa, että päämiehen likvidi omaisuus laskee alle ala-
rajan, ja muut varat on sijoitettu esimerkiksi estotilille tai on senlaatuista, että sen luo-
vuttamiseen vaaditaan maistraatin lupa.

2.3.11 Henkilökohtainen kuuleminen virka-apuna (HolhL 86 §)

Työryhmän ehdotus:

Holhustoimilain 86 §:ään lisättäisiin 2 momentti, jossa säädettäisiin, että 1 momentissa
tarkoitettu kuuleminen voidaan, jos se on pitkien etäisyyksien tai muun syyn vuoksi tar-
peen, toteuttaa myös niin, että toisen holhousviranomaisen virkamies toimittaa kuulemi-
sen tai että kuulemiseen käytetään teknistä laitetta, jonka avulla asian ratkaisevan hol-
housviranomaisen virkamies ja kuultava ovat näkö- ja puheyhteydessä toisiinsa kuulemi-
sen aikana.

*Hyvinkään maistraatti, Jyväskylän oikeusaputoimisto, Lapin maistraatti ja Vaasan
maistraatti* pitävät virka-apuna suoritettavaa kuulemismahdollisuutta on tervetulleena
uudistuksena. *Hyvinkään maistraatti* toteaa, että maistraatin virkamiesten on voitava
luottaa toisiinsa siten, että kuka tahansa tehtäviä hoitava virkamies osaa ja kykenee luot-

tamaan toisten ammattitaitoon ja osaamiseen. Tällaisia tapauksia on käytännössä määrällisesti melko vähän, joten suuria työajan säästöjä sillä ei saavuteta.

Vaasan maistraatti ehdottaa, että laissa säänneltäisiin, onko maistraatti velvollinen antamaan virka-apua, ja ministeriön ohjeilla se, onko virka-apua pyytävä maistraatti velvollinen korvaamaan virka-apua antavan maistraatin matkakulut asiassa, sekä miten käytetyt resurssit otetaan tulosten mittauksessa huomioon. Näillä seikoilla on merkitystä varsinkin niille maistraateille, joille virka-apupyyntöjä tulee runsaasti ja niissä tilanteissa, joissa kuulemisten toimittajia ei ole montaa.

Kehitysvammaliitto korostaa, että päämiehen kuuleminen edellyttää henkilön tapaamista hänen lähiympäristössään ja siten, että informaatio on mukautettu henkilölle sopivaksi.

2.3.12 Esteellisyys (holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 §)

Työryhmän ehdotus:

Holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 §:ään lisättäisiin 2 momentti, jonka mukaan yleinen edunvalvoja voi kuitenkin edustaa päämiestään, vaikka vastapuolta edustaa toinen saman palvelun tuottajan palveluksessa oleva yleinen edunvalvoja, jos hän ei itse ole edustanut vastapuolta samassa tai muussa sellaisessa asiassa, jossa tietoon tulleilla seikoilla voi olla asiassa merkitystä.

Hyvinkään maistraatin mukaan on hyvä, että esteellisyyttä koskevaa sääntelyä täsmennetään, koska tilanne on aiheuttanut jonkin verran ylimääräistä työtä edunvalvonnan siirryttyä oikeusaputoimistojen yhteyteen.

Jyväskylän oikeusaputoimisto toteaa, että jos lainmuutoksella mahdollistetaan se, että samassa toimistossa voidaan rutiiniluonteisissa asioissa hoitaa myös toistensa vastapuolena olevien päämiesten asioita, silloin kun heillä on eri edunvalvoja, päämiehen oikeusturva edellyttää, että kaikki esteellisyytilanteet kirjataan päämiehen asiakastietoihin ja ne ilmoitetaan vuositilin yhteydessä maistraattiin.

Vantaan oikeusaputoimisto puoltaa ehdotusta, mutta toteaa, että hankalammissa eturistiriitatilanteissa asioiden hoitaminen saman toimiston sisällä on vaikeaa ilman, että edunvalvoja rikkoo vaitiolovelvollisuuttaan. Tällaisissa tapauksissa pitäisi edelleen voida käyttää sijaisia.

Seinäjoen oikeusaputoimiston mielestä saattaisi olla parempi, että esteellisyyksissä olisi yksi selkeä linja eikä esteellisyyksien tutkimisissa mentäisi asiakohtaisiin arviointeihin. Selkeät linjat pitäisivät toimintatavan samanlaisena läpi Suomen.

2.4 Lausunnonantajien muita huomioita

2.4.1 Alaikäisten edunvalvonnan erityiskysymykset

Useat lausunnonantajat kaipaavat huomattavasti laajempaa tarkastelua alaikäisten edunvalvonnan osalta.

Pohjois-Karjalan maistraatti toteaa, että käytännössä alaikäisten edunvalvontoihin liittyy paljon ongelmia, ja niiden valvontaa on koko ajan leimannut sattumanvaraisuus. Ne lasten edunvalvonnat, joissa lasten oikeus nauttia omaisuudestaan on suurimmassa vaarassa, jäävät helposti valvonnan ulkopuolelle, koska näiden tilanteiden ennakointiin ei ole juurikaan työvälineitä. Kyse voi kuitenkin olla alaikäisen perheen taloudelliseen asemaan nähden merkittävästä varallisuudesta.

Siinä vaiheessa, kun väärinkäytökset tulevat holhousviranomaisen tietoon, ei useinkaan ole tehtävissä mitään sellaista, jolla on todellista merkitystä lapsen oikeusturvan kannalta. Velkakirja tai edunvalvojan vaihtaminen ei hyödytä, koska huoltaja ei kykene korvaamaan aiheuttamaansa vahinkoa. Valvonnan vaikuttavuus jää tosiasiallisesti olemattomaksi. *Maistraatti* toteaa, että asioita tulisi tarkastella nimenomaan vaikuttavuuden näkökulmasta ja sen vuoksi ryhtyä kehittämään ratkaisuja, joissa voitaisiin ennaltaehkäistä väärinkäytöksiä.

Estotilien käyttöön ottamista laajemminkin kuin vain tilivelvollisuuden keventämistarkoituksessa tulisi selvittää. Huoltajien valitettavan puutteellista ymmärrystä siitä, että alaikäisen varoja ei saa käyttää muihin kuin hänen tarpeisiinsa, lisää huomattavasti, jos esimerkiksi vakuutuskorvaukset saisi maksaa vain alaikäisen nimissä olevalle tilille, eivätkä varat olisi välittömästi nostettavissa. Suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen varojen käytön toteuttamisessa on kehitettävissä kaavamaisia ratkaisuja, jotka eivät olennaisesti kuormita holhousviranomaisia, jos kehittämiseen vain on tahtoa.

Turun seudun maistraatti toteaa, että valtaosa alaikäisten vanhemmista hoitaa lastensa tuloja ja varoja erinomaisen hyvin, ja on luonnollista, että he kyseenalaistavat viranomaisvalvonnan perusteet esimerkiksi silloin, kun he itse ovat kartuttamassa lapsensa varoja. *Maistraatin* mielestä tulisi selvittää, onko syytä ohjata suoraan estotileille tyypillisesti kaikkein riskialtteinat lapsille tulevat rahasuoritukset, kuten vakuutuskorvaukset. Jos vanhemmalla olisi tarve käyttää näitä varoja lapsen tarpeisiin, hän samalla ohjautuisi alusta lähtien holhousviranomaisen opastuksen piiriin, jolloin jälkiselvittelyjen tarve tilintarkastuksen yhteydessä voisi vähentyä huomattavastikin. Samalla voitaisiin estää lapsen varojen lopulliset menetykset tilanteissa, joissa edunvalvojalla ei ole mahdollisuutta maksaa takaisin väärin käyttämiään varoja. Myös *Mikkelin oikeusaputoimiston* mielestä olisi hyvä tarkentaa, mihin alaikäisen omaisuutta on sallittua käyttää.

Myös *Helsingin maistraatti ja Jyväskylän oikeusaputoimisto* toteavat, että vakuutuskorvausten maksaminen lakimääräisen edunvalvojan tilille aiheuttaa ongelmia. Oikeusaputoimisto esittää harkittavaksi, tulisiko alaikäisen hyväksi käytettävien varojen osalta mahdollista asettaa vuotuinen euromääräinen yläraja, jonka alle jäävät menot voitaisiin lähtökohtaisesti lukea lapsen elantomenoiksi ilman yksityiskohtaista tilinpitovelvollisuutta.

Suomen nuoret lesket ry haluaa kiinnittää huomiota siihen, että maistraattien käytännöt ja toimintatavat eivät ole yhdenmukaiset koko maassa. Erilaisia näkemyksiä ja ohjeistuksia esiintyy erityisesti lapsen varallisuuden käytöstä hänen omiin tarpeisiinsa sekä lapsen eläketulojen käytöstä. Jotkut maistraatit ovat vaatineet tiettyä säästöosuutta lapsen eläkkeistä, antamatta selitystä mihin lain kohtaan vaatimus perustuu. Tämä tilanne asettaa leskivanhemmat eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, millä paikkakunnalla asuu. Yhdistys toivoo lakiesitykseen mainintaa siitä, että eläketulojen käytön valvonta ei kuulu maistraattien toimivaltaan.

Lisäksi yhdistyksen mielestä ainakin alaikäisten lasten kohdalla lupien maksullisuudesta tulisi luopua ja lupahakemusten käsittelylle määrittää enimmäiskäsittelyaika. Holhoustoimilain edellyttämät luvat ovat maksullisia ja niihin kuuluu lapsen omaisuutta. Esimerkiksi asunnon vaihtoon tarvittaviin lupiin kuuluu rahaa useita satoja euroja. Yhdistyksen mukaan lupien hakuprosessi kokonaisuudessaan monimutkaistaa tavalliseen arkielämään kuuluvia asioita. Lupien käsittelyaika vaihtelee maistraattien välillä ja maistraattien sisälläkin, ja jos vanhempi on itse osapuolena oikeustoimessa, hänen on haettava ensin itselleen vielä edunvalvojan sijainen. Esimerkiksi asuntokaupat voivat peruuntua kokonaan, jos lupien käsittely maistraatissa ei tapahdu ripeästi.

Lapsiasiavaltuutettu ja Lahden maistraatti kiinnittävät huomiota edunvalvonnan ongelmiin alaikäisten henkilöä koskevissa asioissa. Maistraatin mukaan perheväkivaltatilanteissa alaikäisten lakimääräinen edustus aiheuttaa ongelmia sekä esitutkinnassa että tilanteessa, joissa läheinen velvoitetaan suorittamaan alaikäiselle korvausta ja lakimääräinen edunvalvoja tulee esteelliseksi valvomaan korvauksen suorittamista. Lisäksi maistraatti nostaa esille rikosprosessissa perheväkivaltatilanteessa aktualisoituvan tarpeen määrätä alaikäiselle edunvalvojan sijainen esitutkinnassa. Maistraatin mukaan alaikäisen etujen turvaaminen edellyttäisi, että lainsäädäntöteitse turvattaisiin oikeudenkäyntiavustaja, joka avustaisi häntä esitutkintavaiheesta oikeudenkäyntiin.

Lapsiasiavaltuutettu toteaa lisäksi, että edunvalvojan hakemisen tarvetta rikos- ja lastensuojeluprosesseissa ei riittävästi tiedosteta eikä viranomaisilla ole riittävää tietoa siitä, minkälaisissa tilanteissa ja millä tavoin edunvalvoja tulee hakea. Lisäksi on epäselvyyttä sen suhteen, minkä lain nojalla haetaan lapselle edunvalvojaa rikosprosessiin, jossa lapsen huoltaja on intressiristiriidan vuoksi estynyt toimimaan lapsensa edunvalvojana. Puute tämänhetkisessä lainsäädännössä on myös, että lapsella ei ole mahdollisuutta saada edunvalvojaa huolto- ja tapaamisoikeutta koskeviin oikeudenkäynteihin tilanteissa, joissa vanhemmat eivät kykene valvomaan lapsen etua omien intressiensä vuoksi. Lapsiasiavaltuutettu esittääkin, että oikeusministeriö ottaa lasten henkilöön liittyvän edunvalvonnan tarkemman selvityksen kohteeksi.

2.4.2 Edunvalvojan ammattitaito ja sopivuus tehtävään

Jonkin verran lausunnonantajat kiinnittivät huomiota siihen, että merkittävää lisätyötä aiheutuu siitä, että edunvalvojen taidot ja kokemus eivät aina ole riittävällä tasolla. Tästä syystä *Hyvinkään maistraatti* esittää harkittavaksi, että edunvalvojan sopivuutta tehtävään koskevaa holhoustoimilain 5 §:ää muutettaisiin niin, että myös yksityisiltä edunvalvojilta voitaisiin sopivuusarvioinnissa edellyttää tiettyä kokemusta tai koulutusta. Tällä hetkellä maistraatilla ei ole käytännössä juurikaan mahdollisuuksia torjua edun-

valvojaa, joka itse haluaa tehtävään ja jota esimerkiksi muut lähisukulaiset puoltavat, vaikka edunvalvojan kokemattomuus taloudellisten asioiden hoidossa olisi melko ilmeistä. Edunvalvojan riittämättömät taidot tehtävään johtavat käytännössä usein puutteellisen tilin toimittamiseen ja monien päämiehen asioiden hoitamattomuuteen siten, että edunvalvoja saatetaan joutua vaihtamaan, jolloin ainoaksi vaihtoehdoksi usein jää yleinen edunvalvoja, joka joutuu selvittämään päämiehen sotkeentuneet raha-asiat. Päämiehen oikeusturva edellyttäisi myös, että edunvalvojan taloudellinen vakavaraisuus tai vaihtoehtoisesti vastuuvakuutuksen olemassaolo voitaisiin asettaa edellytykseksi edunvalvojan tehtävään.

Myös *Kehitysvammaisten Tukiliitto ry* toteaa, että edunvalvojat eivät aina tunne lakia riittävästi esimerkiksi erilaisten tukimuotojen osalta. Tämä on osaltaan yhdistyksen mukaan johtanut siihen, että päämiehet eivät ole saaneet riittävästi käyttövaroja.

2.4.3 YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus

Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland inom handikappsektorn ja Kehitysvammaisten Tukiliitto ry huomauttavat, että Suomi on allekirjoittanut YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja sitoutunut siihen. Edunvalvontajärjestelmää tulisi rajata kriittisesti ja sitä koskevaa lainsäädäntöä kehittää sopimuksen hengessä.

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry toteaa edelleen, että holhoustoimilain mukaisen edunvalvontajärjestelmän voidaan katsoa täyttävän säädöstenalla minimivaatimuksen tuesta, jota vammaiset henkilöt saattavat tarvita oikeustoimikelpoisuutta käyttäessään, mutta käytännön toteutus ei vastaa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen vaatimuksia. Yleisten edunvalvojien suuret asiakasmäärät eivät mahdollista päämiesten tarpeiden ja tahdon selvittämistä holhoustoimilain 37 ja 42 pykälien asianmukaisen toteutumisen edellyttämässä laajuudessa. Edunvalvonta keskittyy käytännössä täysin taloudellisten asioiden hoitamiseen. Yhdistyksen mukaan tulisi myös harkita, onko vajaavaltaiseksi julistamisen mahdollistava säännös tarpeellinen ja YK:n sopimuksen mukainen.

Lisäksi *Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n* mukaan tulisi kehittää ns. tuettu päätöksentekojärjestelmä. Nykyistä edunvalvontajärjestelmää tulisi kehittää siten, että päämiehen olisi mahdollista tehdä itse elämäänsä koskevia päätöksiä edunvalvojan tai jonkun muun henkilön tukemana, mikä edellyttäisi esimerkiksi kuulemisvelvoitteen laajentamista.

2.4.4 Muuta

Lahden maistraatin mukaan käsiteltäväksi tulee usein asioita, joissa haetaan edunvalvojan määräämistä arvoltaan vähäisen omaisuuden, yleensä moottoriajoneuvon myyntiä varten siksi, että rekisteriviranomainen edellyttää edustajan määräämistä luovuttamista varten. Maistraatti katsoo, ettei menettely ole järkevässä suhteessa taloudelliseen intressiin tämänkaltaisissa asioissa ja ehdottaa harkittavaksi lainsäädäntöteitse toteutettavaa järjestelyä, jossa edustajan määrääminen olisi riippuvainen omaisuuden arvosta.

Hyvinkään maistraatin mukaan edunvalvojan hakemiseen liittyvät kuulemissäännökset tulisi oikeusministeriössä ottaa tarkasteluun niiden muuttamiseksi niin, ettei kuulemista

ainakaan riidattomissa asioissa tehtäisi sekä maistraatissa että kärjäoikeudessa. Käytännössä kärjäoikeus kuulee päämiestä tai sukulaisia hakemusasian prosessisäännösten vuoksi uudelleen, vaikka heitä on jo kuultu maistraatin toimesta ja maistraatti on toimitanut kärjäoikeuteen hakemuksen mukana päämiehen tai sukulaisten suostumukset. Keskusteluissa kärjäoikeuden kanssa on lisäksi ilmennyt, että edunvalvontaan haettavan henkilön läheisten asema kuulemisessa saattaa olla epäselvä.

LIITE

Edunvalvojen valvonnan ajanmukaistamista käsitelleen työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausuntoa seuraavilta viranomaisilta ja yhteisöiltä:¹

Valtiovarainministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö

Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula

Espoon maistraatti
Helsingin maistraatti
Keski-Suomen maistraatti*
Lahden maistraatti
Lapin maistraatti
Pohjois-Karjalan maistraatti
Pohjois-Pohjanmaan maistraatti*
Pohjois-Savon maistraatti
Tampereen maistraatti
Turun seudun maistraatti
Vaasan maistraatti

Helsingin oikeusaputoimisto
Hämeenlinnan oikeusaputoimisto*
Jyväskylän oikeusaputoimisto
Mikkelin oikeusaputoimisto
Porvoon oikeusaputoimisto*
Seinäjoen oikeusaputoimisto
Tampereen oikeusaputoimisto*
Vantaan oikeusaputoimisto

Tuusulan kunta

Finanssialan Keskusliitto
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
Kehitysvammaliitto
Mielenterveyden keskusliitto*
Palkansaajajärjestö Pardia ry
Suomen Asianajajaliitto
Suomen Mielenterveysseura*
Suomen nuoret lesket ry
Vanhustyön keskusliitto*

Lisäksi lausunnon antoivat:

Hyvinkään maistraatti ja Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland inom handikappsektorn

---

¹ (*):llä merkityiltä ei saatu lausuntoa.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7091
ISBN 978-952-466-464-6 (nid.)
ISBN 978-952-466-511-7 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi